

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 278/2021-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného prof. JUDr. Jánom Klučkom, CSc., advokátom, Ku potoku 4, Košice, proti postupu Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 12C/209/2016 a sp. zn. 29C/63/2017 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 12C/209/2016 a sp. zn. 29C/63/2017 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Košice II **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 29C/63/2017 konal bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **1 500 eur**, ktoré **je** Okresný súd Košice II **povinný** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Okresný súd Košice II **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **375,24 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľa **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľa

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 278/2021-13 z 27. apríla 2021 prijal v celom rozsahu na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12C/209/2016 a sp. zn. 29C/63/2017 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uviedol, že v napadnutom konaní vedenom pred okresným súdom o náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 4 716,55 eur s príslušenstvom, v ktorom je v procesnej pozícii žalobcu, dochádza k zbytočným prietahom. Konanie sa začalo 29. apríla 2016, bolo vedené pod sp. zn. 12C/209/2016, do podania ústavnej sťažnosti nebolo právoplatne skončené a podľa sťažovateľa je poznačené nečinnosťou a nesústredenou činnosťou okresného súdu. Po uplatnení námietky miestnej príslušnosti zo strany žalovaného, postúpení veci Okresnému súdu Bratislava I a rozhodnutí Krajského súdu v Bratislave, že miestne príslušným na prejednanie sporu je okresný súd, sa vec vrátila okresnému súdu a bola jej pridelená sp. zn. 29C/63/2017. Sťažovateľ vytkol, že do podania ústavnej sťažnosti nebolo v napadnutom konaní nariadené ani jedno pojednávanie, okresný súd vydal opakovane nesprávne procesné rozhodnutia, bol bezdôvodne nečinný, a teda konal v danej veci s výraznými a neodôvodnenými prietahmi.

3. Napadnuté konanie nie je podľa sťažovateľa poznačené právnou ani faktickou zložitou. Zároveň poukázal na to, že *„Aj keď predmet sporu je do určitej miery špecifický (vzhľadom na uplatnený nárok žalobcu z titulu porušenia únievého práva) a možno vnímať prípadnú zložitú právneho posúdenia veci, je nevyhnutné uviesť, že konajúci sudca sa otázkou uplatneného nároku doposiaľ ani nezaoberal.“*. Sťažovateľ tiež uviedol, že svojím konaním neprispel k prietahom v konaní.

4. Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že okresný súd v napadnutom konaní porušil jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby prikázal okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prietahov a zaplatiť sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie v sume 4 000 eur, ako aj náhradu trov konania.

II.

Vyjadrenie okresného súdu, replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Okresný súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti uviedol chronologický prehľad jednotlivých úkonov okresného súdu s tým, že poukázal na obdobie od 10. novembra 2017

do 23. septembra 2019, keď vo veci nebol vykonaný žiaden úkon. Tiež konštatoval, že „*sporu možno pripísať určitú právnu obtiažnosť vzhľadom na predmet konania, keďže ide o konkrétne použitie implementovaného európskeho práva na daný spor*“. Pozornosť upriamil aj na nepriaznivú personálnu situáciu na okresnom súde za posledné roky a na jeho vysokú zaťaženosť.

II.2. Replika sťažovateľa:

6. Sťažovateľ vo svojej replike uviedol, že okresný súd žiadnym relevantným spôsobom nevyvrátil skutočnosti, ktoré tvorili ťažisko argumentácie obsiahnutej v ústavnej sťažnosti. Poukázal na nečinnosť, ale aj opakovanú nesústredenosť v postupe okresného súdu. Tiež konštatoval, že nedostatočné materiálno-technické vybavenie a poddimenzované personálne obsadenie súdu nemôže byť na ťarchu účastníkom konania a nemôže zbaviť okresný súd zodpovednosti za vzniknuté prieťahy.

7. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože na základe ústavnej sťažnosti, vyjadrenia okresného súdu, repliky sťažovateľa a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

9. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

10. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

11. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prieťahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb, ďalej z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania.

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou EŠLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa.

13. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že prerokovávaná vec nie je skutkovo zložitá. Z podaní samotných účastníkov vyplýva zhoda o určitej právnej zložitosti veci, avšak táto konanie vzhľadom na jeho doterajší priebeh neovplyvnila.

14. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným priet'ahom.

15. Pokiaľ ide o hodnotenie postupu okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov v doterajšom priebehu konania, ústavný súd z vyjadrenia okresného súdu, chronologického prehľadu jednotlivých úkonov súdu a predloženého súdneho spisu zistil, že okresný súd bol v napadnutom konaní nečinný v období od 10. novembra 2017 do 23. septembra 2019, čo je viac ako 1 rok a 10 mesiacov, pričom toto obdobie nečinnosti uznal aj okresný súd.

16. Napadnuté konanie sa vyznačovalo aj nesprávnou a nesústredenou činnosťou okresného súdu, ktorý uznesením č. k. 29C/63/2017-107 z 23. septembra 2019 konanie zastavil. Tá musela byť korigovaná uznesením Krajského súdu v Košiciach č. k. 11Co/11/2020-133 z 22. apríla 2020, ktorým došlo k zrušeniu uvedeného uznesenia okresného súdu a vráteniu veci okresnému súdu na ďalšie konanie.

17. Nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústredená a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou (dohovorom) zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ na neho obrátil s návrhom, aby o jeho veci rozhodol (m. m. I. ÚS 688/2014).

18. Vo vzťahu k obrane okresného súdu, spočívajúcej v argumentácii o nepriaznivej personálnej situácii na súde a o jeho preťaženosti, ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (I. ÚS 35/03, II. ÚS 52/99).

19. Vychádzajúc z uvedeného, s poukazom aj na celkovú dĺžku napadnutého konania, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

20. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

21. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, mu prikázal, aby v konaní aktuálne vedenom pod sp. zn. 29C/63/2017 konal bez zbytočných prieťahov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľa právoplatne skončená.

22. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

23. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 4 000 eur, čo odôvodnil pretrvávajúcou právnou neistotou, pocitom nespravodlivosti, frustrácie a oslabenou vierou v spravodlivé rozhodnutie.

24. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

25. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

26. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, ako aj na jeho neodôvodnenú nečinnosť v trvaní vyše 1 roka a 10 mesiacov, tiež nesústredenú činnosť, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde, správanie sťažovateľa, ako aj všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 500 eur pre sťažovateľa za primerané finančné zadosťučinenie. Vo zvyšnej časti požadovaného finančného zadosťučinenia, ktorú už ústavný súd nepovažoval za primeranú, návrhu sťažovateľa nevyhovel.

IV.

Trovy konania

27. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom.

28. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

29. Ústavný súd podľa § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 375,24 eur z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2020 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti) v hodnote po 177 eur vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 10,62 eur. Náhradu za ďalší úkon právnej služby – repliku sťažovateľa z 22. júna 2021, ústavný súd sťažovateľovi nepriznal, pretože obsah uvedeného podania nepovažoval za taký, ktorý by prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci.

30. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. júna 2021

Robert Šorl
predseda senátu